

„Álmodozzanak együtt velem, amikor felnéznek az égre”

Amikor megkaptam a felkérést, hogy a Debreceni Egyetem alumni magazin számára mutassunk be a Debreceni Egyetemen végzett, fiatal, a szakmájában sikeres orvost, több potenciális interjúalany is eszembe jutott. Aztán másnap Garami Zsolt posztjai köszöntöttek a Facebookon, amint éppen a NASA houstoni központjában egy asztronautát tanít ultrahangozni. Ezután nem volt kérdés, hogy ezennel őt mutatjuk be a DEJa vu magazinban.

■ LÁNCZI LEVENTE, 2012.

Mi vezetett az orvosi pályára, a DOTE-re?

– Azt hiszem, túl sokat kellett látogatnom a nagymamám hétvégeire a kórházban... Sokat beszélgettem az orvosokkal, akik mindig azt kérdezték, mi akarok lenni. Ciki lett volna mást mondani... Sokáig a műtétek és a szüléset érdekelt, az ultrahang egy késői szerelem. Amikor már az egyetemem között kellett választani, a nagybátyám meggyőzött, hogy Debrecen egy nagyon jó választás.

Úgy tűnik, ez utólag be is igazolódott. 1996-ban végeztél, egy új kor kezdetén voltál debreceni egyetemista. Milyenek voltak akkoriban az egyetemi évek?

– Mintha tegnap lett volna. Szerettem a 3-as kolit. Jó kis csoportunk volt. A legnagyobb utolsó élményem a Postás Üdülőben tartott búcsúbuli, ahol az egész évfolyam együtt ünnepelt. Én pedig másnap repültem Amerikába. Nemcsak az egyetemről búcsúztam akkor, hanem barátoktól, családtól is. Óriási élmény volt, minden csoport meghívhatna kedvenc tanárait. Szerencsére összetartó csapat voltunk, az évfolyamunkon mindenki ismert mindenkit.

A buffalói cseregyakorlatról szóló keretmegállapodás 1995-ben született. Te részt tudtál venni a buffalói cseregyakorlaton?

– Én még a „nem hivatalos” programon voltam. Ellenben büszkén mondhatom, hogy a szobatársam, Pirkó István (jelenleg a Mayo Clinic neurológiáján dolgozik) volt az első „hivatalos” buffalói diák. Ez most rosszul hangzik, hogy nem jöttünk haza. De érvényesülni egy idegen országban másfajta kihívás, talán sokkal nehezebb. Egyedül vagy, a családtól távol, és nem segít depressziós ellenszereként az itthoninál maga-

sabb fizetés sem. Visszatérve Buffalóra: akkora hatással volt rám, hogy szülész akartam lenni. Forgách Péternek köszönhetem ezeket az első élményeket. Ő egy gyöngyösi származású szemészorvos, aki '56-ban hagyta el Magyarországot és Buffalóban lett szemész, gyöngyösi diákokat támogatott. Szállást adott, és két hónapig a szülészeten dolgoztam. Buffalóban megismerkedtem Krisztinicz Iréne-nel és Ivánnal (szintén DOTE alumni), és így lettem az Amerikai Magyar Orvos Szövetség (azaz a Hungarian Medical Association of America, röviden HMAA) tagja is. Mára már annyira öreg vagyok, hogy a Board Of Directors tagja is vagyok. Folytatom a diákok cseregyakorlatát, emlékezve, hogy én honnan jöttem. Jelenleg is két magyarországi diák van gyakorlaton a houstoni kórházamban. Az életem első angol nyelvű előadását a hagyományos sarasotai HMAA konferencián 1995-ben tartottam. Azóta már a hasgörcseim elmúltak, és ha kell, a világ legnagyobb endovaszkuláris konferenciáján, a VEITH Symposiumon mondom el minden újdonságot a TCD-ről öt perc alatt!

A '90-es években Magyarország igazán szabad országgá vált. Te mégis a tengeren túl próbáltál szerencsét.

– Nem én kerestem az állást, mázlista voltam. Szomorú, hogy az országból el kellett mennünk a biztosabb megélhetésért. A jó munkához az kell, hogy ne azon rágódjak, hogyan fizetem ki az albérletem, hanem hogy hová vigyem a családom nyaralni! A toledói Medical College of Ohio intézetben töltött gyakorlat során felajánlottak számomra egy CT-kutatói állást. Az angoltudásomat akkor még gyengének éreztem, hogy felelősséggel betegekkel merjek foglalkozni, de a sötét szoba, a magány és a kutatási téma segített, hogy elfogadjam az ajánlatot és készüljek a következő nagy lehetőségre.

Így vezetett az utad a radiológiához tehát. Hogy kezdted el az ultrahang-diagnosztikával foglalkozni?

– Amikor a CT-kutatást befejeztem 1998-ban, akkor jött a nagy kérdés: „Ki tud TCD-ézni?” Hallgatóként ebből akartam írni a diplomamunkámat, és nagyon hálás vagyok Csiba és Fülesdi professzoroknak, hogy annak idején időt szakítottak rám, mert most nem Houstonból beszélgetnék, az tuti. TCD-t először Fülesdi professzor úr adott a kezembe, az első absztraktomat is vele írtam. Csiba professzor úr pedig még hallgató koromban támogatott, én pedig segítettem neki az első magyar stroke konferencia szervezésében. Itt ismerkedhettem meg az azal az amerikai orvossal, akinél Ohióban a gyakorlatot töltöttem, majd később állást is kaptam tőle.

Szóval Ohióból Utahba vándorolt az egész orvoscsapatunk, és jó volt érezni, hogy alapító tagként visznek magukkal. Így fordult figyelmem az ultrahang, azon belül is a transcranialis doppler (azaz koponyán keresztüli áramlásmérés, röviden TCD) felé.

Így maradtam a két éves ösztöndíj után először „még egy évet”! 2005-ben hazaköltöztem a családdal kipróbálni, milyen itthon. A Semmelweis Egyetemen dolgoztam, megszereztem a radiológusi szakképesítést is. Csalódottan tapasztaltam azonban, hogy az agyi ultrahangot gyakrabban kellene használni, mint amennyire használták akkoriban. Amikor a választások után megint nem változott semmi, 2006-ban is csak ígéretéseket lehetett hallani az egészségügy rendbe tételéről, akkor elgondolkodtam. Hiányoztam Houstonban, és 2006-ban vissza is csábítottak. Iszonyú jó érzés „kelleni”. Amikor telefonon azt mondják: „hiányzol, gyere vissza”! Másrészt szörnyű volt az interneten olvasni a hálapénzes történeteket, és megalázó ránk nézve, de még jobban az országra, hogy a gyógyítóknak kevesebb fizetés jár, mint egy buszsofőrnök. Külföldön a megélhetés biztonságával az elvárható munka is több lehet, és boldogabban dolgozunk többet, többért.

Interjúnk fő apropóját azok a bizonyos Facebook-posztok nyújtják. Hogy kerül a csizma az asztalra – pardon, egy Debrecenben végzett orvos a NASA-hoz?

– A jó Isten szeretne volna, hogy egy magyar ultrahangozza az asztronauták agyát! Az úrkutatási dolgokat elég titkosan kezelik, és amíg nem voltam amerikai állampolgár, nem is osztották meg velem, illetve be sem léphettem a NASA-ba. Már 2005 óta dolgozom velük különböző projekteken: joystick-vezérelt ultrahangfejet, agyi erek keringését stimuláló fantomot készítettünk egy kutatócsapattal külsőként. 2011 óta kettős állampolgár vagyok, a NASA hívott is azonnal. Örömmel mentem – olyan ez, mint egy gyermekkori álmom.

A sok utazás gondolkodtatott el azon is, hogy az egyik magyar készenléssel teszteljem magam repülés közben. Ez egy vérnyomásmérőhöz hasonló eszköz, amellyel az ereim életkorát, flexibilitását különböző légnyomásviszonyok mellett és magasságban méregetem. Sajnos, túl sokat utazok – szerencsére nem úrhajóval. Az elmúlt két hónapi repüléseimet el sem merem mondani: Vancouver, Sarasota, Párizs, London, Frankfurt, New York, Las Vegas, Québec. Konferenciák, műtéti konzultációk, kutatás – izgalmas a tudományos élet a sok meghívással, és élmény a pódiumon magyar cowboyként olyan dolgokat mutatni, amiket én csináltam először. A „Zsolt” nevet is egyre többen tudják kiejteni helyesen.

Imádom, amit csinállok, és talán még a NASA-s dolognál is büszkébb vagyok arra, amikor szívbillentyű-katéter behelyezése alatt műtőasztalon kialakuló stroke-ot detektálok, és fél órával később már ki is vesszük a vérrögöt az agyból, a páciens pedig pár nap múlva a saját lábán, boldogan távozik a klinikáról. Viszont a NASA-s kutatásnak nagy hatása volt a mindennapi munkámra is: próbálok megfejteni a szédülés, testpozíció és a légzésvisszatartás kapcsolatát, de ezt majd egy debreceni előadáson mondom el hamarosan.

Mire tanítottad az asztronautákat? Milyen tudományos vagy épp gyakorlati haszna várható?

– Egy orvoskolléga is tagja lesz a következő asztronauta-csapatnak, őt képeztem ki a TCD használatára. Persze folyamatos összeköttetésben leszünk, és a Földről figyeljük, irányítjuk majd, amikor az agyi ultrahang-protokollt végzi. A súlytalanság állapotában a keringés annyira megváltozik, hogy a különböző testrészek megduzzadnak, sőt az agyi funkciók sem működnek az első pár napon. Próbáljuk megfejteni, hogy a vénás áramlás zavart tudjuk-e az űrben vizsgálni. Számomra talány, hogy eddig ezzel miért nem foglalkoztak, és csak a látóideg-vastagság mérését végezték. Szív- és végtagi ultrahang-protokollok már voltak használatban eddig is. Elmondhatatlan az űrállomás moduljában tanítani egy asztronautát, és már nagyon várom, amikor először az űrben ultrahangozunk. December 19-re várható a kilövés, szép karácsonyi és szülinapi ajándék lesz! Véletlenül ugyebár nincsenek...

Milyennek látod az orvoslás jövőjét? Hol helyezkedik el benne az ultrahang-diagnosztika?

– Biztos vagyok abban, hogy a vérnyomást és szabályozását az agyi áramlás tanulmányozásával jobban meg tudjuk majd érteni. Azt hiszem, nagyon jó kézzel és masinával pontosan lehet diagnosztizálni. A houstoni szabályok egyike: „Zsolt always right!” – nem emlékszem túl sok esetre, amikor tényleg nem volt egyetértés az ultrahangom és egy másik diagnosztikai technika között. Nagyon jól szűrünk, és a másik dologgal is hadd dicsekedjem: a Földön – nem a Marson – én végeztem először az agyi MR-angiográfia (a koponyán belüli artériák MR-rel történő megjelenítése) és transcranialis duplex ultrahang képalkotás (TDI) fúzióját 2009–2010-ben egy GE E9-es masinán. Tehát az MRI és az ultrahang fúziós képével egyszerre két modalitással vizsgálunk! Folyt. köv., remélem – egyszer majd itthon is. 2014-ben egy Fulbright-ösztöndíjjal tervezem meglátogatni alumni intézményemet! Addig is javaslom a Debreceni Egyetem alumni magazin olvasóinak, álmodozzanak együtt velem, amikor felnéznek az égre, és éppen elmegy a Nemzetközi Űrállomás felettük. „Sky is no longer a limit!”